

Ar lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīva *Latraps* dibinātāju, ilggadējo vadītāju un valdes locekli Edgaru Ružu tiekamies divas dienas pēc tam, kad *Latraps* vadītāja postenī viņu nomainījis Roberts Strīpnieks (viņš kopš 1999. gada vadīja uzņēmumu *Latvijas valsts meži*).

Kabinetam, pa kura logiem pavēras skats uz graudu pieņemšanas un uzglabāšanas rezervuāriem, tagad ir cits saimnieks, bet Ruža ir aizrautīgi meties visai ambiciozā projektā, kas paredz Jelgavā izveidot nākotnes superpārtikas — zirņu un pupiņu proteīna — ražotni *Asns.75* miljonus eiro vērtā fabrika varētu kļūt par pirmo enkuru jaunās pārtikas ražošanas nozares izaugšanai Latvijā.

Kā vispār radās ideja par zemnieku kooperāciju un Latraps?

Latraps sākās 2000. gada pavasarī. Pirmsākumos bija 11 Zemgales zemnieki un es. Lai kooperācija attīstītos, ir vajadzīgi priekšnosacījumi, un viens no tiem — ir jābūt sliktiem, grūtiem laikiem. Piemēram, šobrīd, kad graudkopībā klājas salīdzinoši daudz labāk, izveidot kooperatīvu no nulles būtu gandrīz neiespējami. Nebūtu argumentu.

90. gadu beigās, pēc privatizācijas procesa un jaunās, diezgan neprofesionālās lauksaimniecības sistēmas izveidošanās, kad kolhozi bija likvidēti un saimniekot mēģināja cilvēki, kuri no lauksaimniecības, ekonomikas, finansēm neko daudz nesaprata, bija diezgan bēdīga aina. Samazinājums visās lauksaimniecības jomās — graudkopībā, lopkopībā un citās. Nebija zināšanu, jo, lai sekmīgi vadītu augkopību, nesagandējot zemi, produkciju un reputāciju, ir jābūt nopietnai kompetencei, piemēram, agronomijā.

Runājot par graudu audzēšanu, jāatceras, ka vēsturiski Latvija ir bijusi pamatā lopkopības valsts un padomju laikā graudus pārtikai Latvijā neražoja, tikai lopbarību. Tāpēc jaunsaimnieki bez attiecīgajām zināšanām sākotnēji pieņēma, ka graudkopība būs daudz vieglāka un vienkāršāka nozare, un liela daļa ātri vien atdūrās pret dažādiem šķēršļiem. Viens no tiem — izaudzēto graudu realizācija. Latvijā gluži vienkārši graudu vienubrīd bija pārāk daudz. Daļu varēja pārdot *Rīgas Dzirnavniekam*, *Dobeles Dzirnavniekam*, vēl dažiem pārstrādātājiem, taču eksporta iespēju nebija. Pie rūpniecības vārtiem stāvēja rindas ar pilnām mašīnām, un pārstrādātāji pat sāka graudu izsoli ar lejupejošu soli. Kurš piedāvāja zemāko cenu, no tā ņēma. Cenas nokrita līdz kādiem 50 latiem par tonnu (tagad kviešu cena ir ap tuveni 300 eiro par tonnu — red.).

Kāds bija graudu ražošanas apjoms toreiz?

90. gadu beigās bija tuvu vienam miljonam tonnu gadā. Šobrīd svārstās no trim līdz četriem miljoniem gadā, ieskaitot arī rapsi, bet Latvijas kapacitāte ir kādi seši miljoni tonnu.

«Lai kooperācija attīstītos, ir vajadzīgi priekšnosacījumi, un viens no tiem — ir jābūt sliktiem, grūtiem laikiem»

2009. gads *Latraps* vēsturē iezīmīgs ar to, ka kooperatīvam pievienojās 500. biedrs un birojs tika pārcelts uz Eleju

